„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом петком недељом, на целом табаку, а уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у сребру).
за годину 35 дин. на пола године 17½ дин.
на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, а за жиг плаћа се по 30 ноч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а предплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад у дунавској улици.
РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 143. У Новоме Саду у уторак 16. (28.) септембра 1880. ГОДИНА XV.

ТЕЛЕГРАМИ „ЗАСТАВИ.“

Цетиње 13. септембра. У Бару турске војске (Ваља да црногорске? — У.) скупљено 15 000, у Улцињу само 5000 до 8000. Турци су јако утврдили целу границу уз Мозуру до мора. Биће ужасног крвопролића. Топови с флоте јуначно ће учествовати. У том случају Турци хоће да запале Уљцињ и да се повуку на више. Црногорска војска под главнокомандујућим Божом Петровићем и Петром Вукотићем. Ако се прави рат заметне и сретно пође, Црногорци не ће се зауставити у Уљцињу, но „онам' онамо, за брда она“

Мохач 14. септембра. Мајишка црквена скупштина данас једногласно закључила, отправити молбу саборском одбору ради сазива сабора.

Бела Црква, 14. септембра. Данас овде сакупљени збор овдашњег протопопијата донео једногласно закључак за сазив сабора.

Грачац, 14. септембра. Црквена општина Горњо- и Доњо-грачачка закључила представку ради што скоријег сазива сабора.

Госпић, 14. септембра. Црквене општине госпићка, дивоселска, могуришка, вребачка и радучка закључиле представку послати саборском одбору због сазива сабора. — Изгледи за матичине чланове утемељитеље најповољнији.

НОВИ САД, 15. септембра.

Догађаји на црногорско-арбанској граници почињу се развијати, тако звано **црногорско питање** ступа у фазу стварног и коначног решења. Под ударцима црногорског јатагана и топовских метака Уљцињ ће допасти црногорских руку, но да ли ће по том на оним крајевима тамо мир настати, то је питање, на које се ни с најмањом сигурношћу за сад још не да одговорити. Наш данашњи телеграм са Цетиња не слути на мир. Но то на страну. Док се с једне стране прегло свом озбиљношћу, да се Црној Гори учини правда и правица, дотле у Цариграду канда још хоће да збијају шалу. Њима зар још никако нејде у главу, да Уљцињ не може остати њихов, те се још у „једанаестом часу“ дају на дипломатисање. На другом месту саопштавамо оне две турске ноте, којима Порта хоће да осујети демонстрацију флоте, а тим да богме да омахне и Црну Гору и сву осталу Јевропу, те да од већ једном освојене земље не даде ни педи. Као што је од пре рачунала на неслогу међу силама, тако сад рачуна на њихово стрпење.

Но Порта се вара у рачуну. Да је у Јевропе био не пехар, него незајажљив јаз стрпења, Турци би га својом вероломном политиком до сад зајазили. Стрпење је већ прешло сваку меру. **Демонстрација флоте** на прагу је. Енглески капетан, лорд Валтер Кер, који је као пуномоћник „главнокомандујућег“ комбиноване јевропске флоте предао Ризи паши сомацију о предаји Уљциња, вратио се на свој брод „Александру“, не донесав никаква одговора. Риза се јамачно изговарао, да није добио коначна упутства. Одмах по керову повратку држано је на његовом броду а под сејмуровим председништвом ратно веће, на ком је акција у свим појединостима својим углављена. Док ово пишемо, можда су јевропски бродови већ стигли под нови Наварин, већ почели вршити своју мисију, бомбардати некадашње гнездо гусарско, убави Уљцињ. У акцији ће учествовати сви бродови без разлике. Сад се изреком јавља, да није истина, да заповедник француских бродова има засебне инструкције и да само француски бродови не ће учествовати ни у каквој непријатељској акцији против Турске. Француски бродови имају исте истовенцате инструкције, као и остали, и Бартелеми Сентилер их је јамачно већ на ново потврдио. Француска дакле не ће ни у тој ствари да се раздваја од Енглеске. С флотом упоредо оперисаће и Црногорци, у право, њихова ће акција бити главно, а бродови ће их само потпомагати. Споразум с црногорском владом, за који нам је наш цетињски телеграм од 12. о. м. јавио, углавио је Сејмур на већу црногорског министарства, на ком су осим њега, од дипломатског тела били посланици француски бар. Монгаскон и талијански Дурандо. Један цетињски телеграм вели, да ће за време акције и кнез Никола отићи у табор на Суторман и у Бару остати, докле год Уљцињ не буде са свим узет. Енглески консуо отишао је из Скадра на енглеске бродове, остали остају у Скадру.

Гласови о **ступању Русије у средњејевропски двојецарски савез** нису нецрпени досадашњим познатим вестима. Гласови се ти још једнако проносе у разном облику, али никако да их с надлежне стране ни потврде или исправе, нити пак пореку. Старој „Преси“ бечкој пишу о том из Петрограда, те веле, да се с Бисмарком воде преговори, који истина не би тројецарски савез у његовом првашњем облику успоставили, али који и пак на то смерају, да толико успоставе споразум међу трима царевинама, да би оне могле за једно ићи у источном и у питањима, која у будуће спремају. Ти су преговори започели још пре, но што је пуштена у свет вест о састанку бар. Хајмерла с кнезом Бисмарком, вели даље „пресин“ дописник, ти се преговори још и сад воде, и у Петрограду имају прилично наде, да ће исти преговори донети повољан резултат.

Као што „Беч. оп. нов.“ из Петрограда јављају, ђен. Лорис Меликов предложио је цару, да се **руско министарство реформише**, и то на овај начин: На место досадашњег министарства, које је као одбор састављено било, да ступи министарско веће са два одељења. Прво одељење, велико веће, стајало би под председништвом царевим, а сачињавали би га министар спољашњих и министар рата; у же министарско веће било би друго одељење и у њему би под председништвом министра унутрашњих посала били сви ресортни министри, који међу тим у великом већу имају само саветничког гласа. Досадашњи министарски послови, који не би дошли у делокруг (новог) министарског већа, предали би се управном сенату, По што цар потврди тај закон мисли се, да ће ђен. Лорис-Меликов добити наслов министра-председника, али само задржати место министра унутрашњих послова. Досадашње министарство, које је као одбор састављано, постоји као стална владавинска установа од 1812. год. Њему је сад председник некадашњи министар унутрашњих посала и државних добара, Валујев; први му је члан царевић, други принац Олденбуршки.

Последња колективна нота о црногорском питању.

Последња колективна нота о црногорском питању, коју су јевропске велесиле Порти предале, гласи:

Бујуг дере, 3. (15.) септ. 1880.

Потписани посланици Немачке, Аустро-Угарске, Француске, Велике Британије, Италије и Русије саопштили су својим владама ноту од 6. (18.) августа о. г., којом је висока Порта одговорила на колективну ноту од 22. јула (3. августа) у погледу уступања Уљциња Црној Гори. Силе, које потписани заступају, узеле су у претрес разлоге, које је висока Порта навела и према којима она жели, да цео округ Груда остане Арбанији, и оне су вољне, да у ноти од 6. (18.) августа формуловану примедбу у погледу Диноша и њиних области усвоје. Што се тиче области Груда, оне крај свега тог не могу допустити никако друго тумачење, него ли оно, што га је усвојила већина јевропске комисије, којој је поверено било, да одреди границу Црној Гори. Само се дакле собом разуме, да она демаркацијона пруга, која је колективном нотом од 22. јула (3. авг.) предложена за округезапад не од Скадарског блата, у свој својој дужини остаје, осим оног дела јој, што се тиче области Диноша, као што је означено на земљевиду, што је овом саопштењу прикључен. Тако се исто само собом разуме, да у том случају, ако арапжман, о ком је овде реч, не буде брзо извршен, ништа не важи погодба, на коју су силе у погледу Диноша сада пристале. Силе, које потписани заступају, дајући то високој Порти на знање, обраћају њену пажњу на то, да ће отоманска влада, приступивши неодложно ефекивној предаји оних области, које (осим диношке области) садашњи аражман Црној Гори досуђује, дати доказа за искреност својих намера, а силе су вољне, да о томе воде рачуна. Потписани употребљују ову прилику итд. (Долазе потписи.)

Нове турске ноте о црногорском питању.

Нови турски министар Асим паша разаслао је, као што смо јавили, турским заступницима по великим дворовима, две нове ноте о уљцињском питању, обе датиране од 3. септембра. „Нова сл. Преса“ доноси садржину обеју.

У првој ноти одмах у почетку констатује се, како се није могла уступити област Хоти, груди и Клименте, као што беше стипулисано конвенцијом од 6. априла, јер су се појавиле тешкоће при утврђивању границе, и како су велике силе у след тога предложиле да се за поменуту област уступи у размену варош и област Уљцињ. Порта је, руковођена искреном жељом да расправи црногорско питање примила овај предлог. Али видећи тегобе што потичу из те околности да бројно већи део мухамедовског становништва у Уљцињу неће под власт црногорску, а почем је и Порти била намера, да наговори тај народ, да се покори својој судбини и да ефектуише њихову емиграцију у остале крајеве царевине, — то је Порта послала више батаљона у оне крајеве и одредила знатне суме, да се олакша смештај исељеника на државним добрима. Она је у исти мах заменила скадарског гувернера вредним командантом, па би се при уступању избегло проливање крви, замолила је велике силе, да јој продуже рок за уступање, рок од још неколико недеља

За тим нота изводи, како би Порта сретна била, да је одговор на своју молбу добила. Али место одговора она се нашла пред пројектом поморске демонстрације. Осим тога шест великих сила позваше је, да и она суделује у мерама, те да се Уљцињ силом отме од његових становника и преда Црној Гори, што би како с верозаконског, тако и с политичког гледишта било незаконито. Питање се све више одуговлачило, а шест великих сила не хтеше казати, да ли ће се поморска демонстрација престати ако се Уљцињ преда.

Желећи, да се учини крај свима заплетима и конфликтима, Порта је одговорила жељама кабинета јевропских и одлучила се, да уступи Улцињ. Но Порта се и пак види под пресијом, која се слабо слаже са сувереним правима његовог величанства султана, и силе нису вољне, да причекају правично и умерено извршење оне одлуке, а то се не слаже с правим интересима Турске.

Нота изјављује, да брзо извршење уступања лежи у Интересу саме Порте, али жели и пак, да би се духови смирили, да јој се одговори на ова питања:

Хоће ли силе одступити од демонстрације с флотом, чим се Уљцињ уступи Црногорцима?

Хоће ли се становници уступљене вароши, што се тиче њиховог живота, части и вере, узети у заштиту природног и општег права?

Хоће ли силе одобрити ову пругу, која је учињена раније за случај уступања Уљциња заједно с Подгорицом?

Брзо извршење инструкција, што су заповеднику од Скадра издате за уступање Уљциња, зависи битно од одговора на ове три тачке, што Порта очекује. Ако се с одговором оклева, мир и поредак отоманских поданика пореметиће се агитацијама и појавом великих страних трупа на обалама турским. Таква ситуација изазвала би озбиљне појаве и очајање становника, и устанак би се раширио до најудаљенијих крајева јевропске и азијатске Турске. На крају нота одбија од Порте сваку одговорност за такве последице, јер она не би она била, која их је изазвала.

Друга се нота тиче спремања Црногораца да ударе на Уљцињ и гласи:

Из вести, што нам са свију страна долазе, излази, да се црногорска војска с топовима у Бару скупља, да пређе преко границе и да удари на Уљцињ. За иста није нужно наглашавати овде све оне опасности и непогоде, што би могле настати после тако пренаглење и несувремене мере. У својим трудима око одржања мира на истоку, силе морају бити уверене, да Порта лојално и искрено жели, да се црногорско питање брзо и повољно реши, по што би се узбуђеност међу мештанима мало по мало стишала и уклонила свака могућност конфликтима и заплетима. Та је жеља у овом тренутку већа, но што и кад беше; заповеђено је, да се учине нужне мере, како би се Црној Гори предале оне области које су биле предмет предлога, предложеног 4. августа од високе Порте; то је тим пре учињено, што су се духови саразмерно већма стишали, те смо се смели надати, да ће се та предаја без потреса извршити и да ће природна последица томе бити, да ће отпасти демонстрација флоте. Са свим би било несагласно с помирљивим предлогом високе Порте, кад би баш у овом тренутку Црна Гора ступила у оружану акцију и кад би се овластило под таким условима извршено запоседнуће; то би се звало, учинити ништавима све напоре царске владе, учињене ради тога, да се умирење осигура, поништити углед сувреног авторитета Порте у горњим деловима државе и изазвати непредвиђене потешкоће. Ми смо уверени, да ће силе у свом помирљивом осећању и својој жељи за одржањем мира тако поступати, да поменута војничка спремања не ће бити извршена.

Гледстон о Црногорцима.

Ми смо у 141. бр. нашег листа већ саопштили шта је Гледстон у последњој мериторној седници енглеског парламента рекао у доњем дому о Црногорцима. „Глас Црногорца“ који је на послетку и позванији, да бодрије прати све, што се у свету посебице о Црногорцима ради и говори, доноси опширнији извештај о тој седници, те и ми по њему ево доносимо исти извештај.

Заступник Коен (без сумње опет какав жуђел) потакао је источно питање, тражећи од владе да му објасни једно питање од врло велике важности. Парламенат ће се — рече Коен — скоро растати, и онда ће министри имати да одговарају за своје владање у једном подузећу које се може свршити грђе него што су они икад помислили. Ова демонстрација у Дубровнику или ће се свршити с фиаском ил ће се из ње излећи рат. Претставнице јевропских флота пошле су у Дубровник да заплаше Турке, но претпоставимо да се Турци не ће дати заплашити, зар ће онда Инглеска своју моћ и ту уложити да спали колебице јадранских рибара? Ако ни то не помогне да се заплаше Турци, зар ће се онда мирна једна варош као што је Цариград опсести и бомбардати? На што је ово уплетање него да се од арбанашког земљишта откине комад и прида малој држави црногорској, која је једва колико једна инглеска грофија и која једва ако има 30.000 инглеских лира прихода, што јој се већином удељује из страних извора. Та држава није ништа друго до изданак руски. Њени становници једни су војници други лупежи и од куда би народ енглески имао позив да помаже проширивати такву једну државу? Служећи Црногорцима зар има и један разлог, да се узнемирују суседни народи и да се овима узима земља за љубав првима? Казало се пре како ми хоћемо да се изведе уговор берлински и ја сам уверен да би га султан извео био али му се сметало у томе. Како је предложено да се земљиште уљцињско преда Црној Гори, ја се надам да ће нам влада дати уверење, да се снага ове земље не ће у то улагати да се становници уљцињски присиле да пристану на нешто, што им није по вољи.

Иза овога Коена узе реч члан владе инглеске Дилк те рече да влада инглеска нема намере да бомбарда Цариград, а што се тиче Црне Горе, пребацује говорнику незнање, јер — вели — не зна да је ово једина неосвојена земља на истоку. Коен рече да су Црногорци већином лупежи. До мене вели Дилк, нису допрли такви извештаји. На против ја сам уверен, да су они више но ико прости од лупештва. Наш тамошњи заступник г. Кирби Грин, јавља нам, да они с највишом бригом пазе да од св је стране испуне закључења берлинског уговора а тако лупежи не раде. За тим је Дилк доказивао Коену, да није истина да становници уљцињски не ће да ступе под господство црногорско.

Иза Дилка говорили су још заступници Лаусон, Балфор и Ешмид-Бартлет, овај последњи особито у корист Турака, наводећи како Турци у Турској више но ико страдају и како би ваљало изаслати флоту у Пољску и Кавказ (!) јер тамо има народа, који горе страдају него и Турци.

За овима узео је реч Гледстон, те по што је најпре побио наводе неких предговорника, стао је овако да говори о Црногорцима:

Сад, господо, ја сам с највећим сажалењем разабрао, како суди мој поштовани пријатељ члан за Њукесл (Коен) о народу црногорском, најјуначнијој раси у Европи (te most heroic race ln Europe). Он се руга њиховој неплодној земљи. А зашто је њихова земља неплодна? За то што су они једини међу јевропским расама, који су волели напустити имање, могућство, и повући се у брда и уставити се ту као у усамљеном неком граду, докле је свуд око

њих отоманска дивљачна сила пустошила и за то су зар заслужили да им се пребацивања чине и да их мој пријатељ, пријатељ народности обаспе погрдама! (Допадање.) Заблуда је пука, колико је мени познато, и увреда највећа кад се каже да су Црногорци већином лупежи и да чине у рату нечовечна дела, као н. пр. да узимају живот својим заробљеницима. Ја бих желио, да мој поштовани пријатељ мало проучи историју Црне Горе (вашао би да је то предмет много занимљив). А види се, да он то нигда није чинио, јер нам је данас поднио две три гатке, које је сигурно нашао где год у каквим турским новинама (смех.) Ма он нам каже, да Црногорци збиља укидају главе својим заробљеницима. Господине, то је савршено неистинито! Па не само за ова времена, него је то неистинито и за она времена, када је народ црногорски, у слијед неприлика свога положаја, био доиста већином подивљао. Ја се сећам једне приче, која се у истину збила. Биће томе сигурно неколико кољена назад; не сјећам се право дана када је то било, али не ће бити мање од две стотине, можда и три стотине година назад. У једном боју Црногорци заробе 147 Турака, и они промене ово 147 Турака за 147 вепрова (смех). 147 вепрова имају врло велику вредност за Црногорце, јер им њихова земља није производила скоро никакве животиње, а оно 147 заробљених Турака није имало баш никакве вредности за њих (смех.) Ја помињем овај случај, чудноват по истинит, да би показао, да Црногорци ни у много дивљачнија времена нису чинили онакова дела, каквим хоће да их обеди поштовани центлман. (Чујмо, чујмо!) Ја допуштам, јер сам дао себи нешто труда да се упознам с црногорском историјом, да су Црногорци једноколико вијекова назад били одани хајдуковању, но то није никакво чудо, јер су се они налазили у вјечитој и непрекидној борби против непријатеља, који им је њихову земљу, куда и Ульцињ спада, освојио, а они су се борили да ту земљу ослободе од туђег господарства. Кад је то тако, онда није велико чудо, што је тај народ, стављен у тако мучни живот и борећи се међу својим неплодним кршима за голу душу а видећи пред собом освајача који му тамани плодну баштину његову, оружаном руком упадају у сусједство своје. Али што би поштовани члан требао да зна, то је то, да су потоњи владаоци црногорски не само велика усиљавања чинили да би стали на пут хајдуковању, него да су тога ради и одвећ строге мере употребљавали; а ако се не варам, мислим да је потоњи кнез до 500 Црногораца смрћу казнио, и ова строгост има за посљедицу то, да данас у Црној Гори нема ни једног хајдука, а о лупежима не може ни збора бити. Ако поштовани члан хоће да карактерише Црногорце просто као дивљачан народ, који не зна ни за какав ред и закон, ја ћу му ставити на срце да просуди један факат, о коме нема ни најмање сумње, а то је то, да сваки путник, који путује по Црној Гори и који добије једну црногорску жену за вођа, ма да је странац и без икакве обране — и то у много гора времена него што су садашња, када још није било угушено хајдуковање — може путовати без икаке опасности од једног краја земље до другог. (Допадање.) Не ћу даље да се задржавам код овог предмета, само хоћу у кратко да се осврнем на оно, што је главно у замеркама поштованог члана. Он каже, да ми не треба под силу да придајемо туђој држави један народ који не ће да дође под ту државу. То је истина. Ма није истина да Ульцињ не ће под Црну Гору. Ми знамо врло добро, да турски органи кажу да не ће. Ако ћемо ми, господине, веровати турским органима, нама би ваљало стрести све обвезе у које смо ушли према источнијем земљама. (Чујмо, чујмо!) Сваки наш извјештај, који ми добијамо, гласи да становници ульцињски нису противни да буду црногорски. И кад се опет каже, да је г. Грин једини, који тако јавља, онда је то мишљење са свим погрешно. Преставници осталијих села, а баш нарочито најнадлежнији центлман, представник аустријски, слажу се с њим у томе потпуно. Поштовани центлман каже да је турска влада вољна да изведе берлински уговор. Ја у ту ствар не ћу сад да улазим. Ми смо о томе имали довољно искуства, од како смо на влади. Турска влада да има вољу извршити уговор берлински! Ја са свијем противно од тога тврдим".

После тога још је говорио Гледстон против неких тврђења својих предговорника.

ДОПИСИ.

Босанска Посавина 9. септембра. Нема онога ко би могао описати бедно стање и терете српског христијанског народа у Босни, па да му се, што оно веле, море преобрати у мастило, а од очајања неби могао као родољуб имати ни стрпљења и мира, да све догађаје и факта бележи; но доста је рећи, да смо ми Срби у Босни изгубили скоро сву наду за опстанак и сада само можемо јадиковати остављени и напуштени уздишући прошаптавати:

„Моје племе сном мртвијем спава,
Душа моја нема родитеља."

Из таме која нас толико векова покриваше, по извршеној окупацији чусмо давно жељени глас звона, који замислисмо да оглашују вору, која нам доноси равноправност и слободу, која нам осигурава личност, породицу и имање.

Ова лепа нада непотраја дуго, па видесмо, да смо се преварили и да за нас нема још жељених лепих дана и нашега спаса.

Наше се стање није ни најмање поправило. Наши стари зликовачки господари Турци, господаре над нашим имањем и личностима, као што су и господарили, ако не зверским нападајима као пре, а оно посредно и мучки.

Сиротиња раја нема трошкова, нити је смела утучена зулумом од толико векова, да као она путује у Беч, Пешту и Сарајево и да чини посете и представке.

Овим својим путовањима и посетама они су мучки израдили, да им сада све власти и органи државни иду у свему на руку.

Нема Србин права према Турчину.

Ова симпатија према Турцима нарочито се огледа у скупљању трећине, коју беги неправедно од народа узимају.

Трећину истерују од народа власти уз десетину и по десетинском попису, што је за беге много сигурније, јер десетина као државна дација скупља се од државних власти, које у једно исто време истерују и трећину.

Како десетину, тако и трећину купе и од оних плодова, као дудова, дивљака трешања и т. д. од чега никад није узимато и од чега ни сам земљорадин нема никакве користи, а мора још готовим новцем у место бар у натури да плати, а за остале плодове нема ни сумње да се не пропушта.

Мучким упуством и н говором од бегова народ српски несме се ником ни пожалити ни замолити, одма је бунтовник и противник.

Између осталих иљадама овакових примера, из овога једнога, може се лако видети, шта се догађа у Босни:

Попис десетине врше по опћинама зато одређени писари са којим иде и бег или његов субаша, а ови узму по кога сељака као процениоца.

Кад су пре неколико дана дошли да учине попис једне јабуке, процениоци Срби рекли су да нема више од 60 ока, но бегу се то учинило мало, па је казао да има и преко 100 ока, нашто су процениоци казали, да они не могу противу своје савести казати више и сиротињу убијати.

Бегу ово буде неправо, што се раја његовој речи непокорава, те оде котарској овласној власти и представи речене процениоце, као противнике и бунтовнике, те их котарска овластна власт одма затвори и ако су исти једни од најпоштенијих и изабраних људи, који су и сад у притвору.

Овакових примера има хиљадама где Турци врше своју зликовачку вољу посредно, а народ мора да трпи, као и до сада.

Оваково је очајничко стање у коме се налазимо у окупираним областима, као да је окупација извршена само ради угушења устанка, а у корист Турцима, и ово се све догађа у време кад се европске велике силе старају за поправку стања у свима другим областима турским, па се с тога још мало надамо, да нећемо бити заборављени од човечанства и да ће се и за нас на меродавним местима користан закључак донети, те да и нас један пут обасја сунце слободе.

На **Корани** на Малу Госпојину. — Српски је народ стално држао, да ће се по закључку задњег сабора и извјани краљевског комесара сабор још ове године састати и свој недовршени рад наставити; У томе очекивању догодила се је промјена у српској патријаршији и настало је изнимно стање у српској цркви. Српски је народ забољела та промјена и то стање, али он том болу није дао одушка, јер се је надао, да ће дојдући сабор — који се по његову мњењу брзо састати морао — ту ствар рјешити и у ред поставити. То је једини непобитни узрок, што он листом одмах у почетку није дигао свога гласа за сазив сабора, што су представке онако рједко стицале. Сада пако, кад се је увидило, да нови администратор свом снагом ради, да се сабор несазове — јер он добро зна како је трошна столица на којој сједи, како би се та столица скупа шњим брзо срушила, кад би се вољи народа задовољства дало и кад би се сабор сазвао, сад се народ другчије одавиље: претставка за претставком за сазив сабора стиже, па чак збор за збором једногласно диже свој глас за сачување аутономије своје и права свога. — Тако ето данас на Малу Госпојину код српске православне цркве у Садиловцу читави сакупљени народ од неколико стотина душа једногласно закључи претставку на саборски одбор која гласи:

„Високи саборски одборе! Глас о промјени у српској патријаршији и о насталом изнимном стању у српској цркви поразио је овострани српски народ, који у том поступку и начину увиђа повреду тешко стечене аутономије своје. Зато он данас сакупљен на збору код српске православне цркве на Садиловцу диже листом свој глас на обрану и сачување самоуправе и једногласно закључујући моли:

„Нека високи саборски одбор поради код Његова Величанства, да се српско-црквени народни сабор што скорије сазове, који да поврати ред и законитост у српској цркви."

Кад је ова претставка прочитана, могао је човјек из уста простих сељака чути доста рјечи, који су најбољи доказ, какав кредит има нови администратор у српском народу! Па он послје свега тога има још смјелости да остане на столици! У данашњем уставном свјету глас је народа за људе од карактера и поштења мјеродаван; у уставној држави изрази ли се једному министру неповјерење и то само од малобројне већине, министар ако је поштен одступити мора. То је постало морално начело за велике достојанственике и тога се и држе. — Да ли се тог начела држи наш адмрнистратор г. Герман, и по том да ли и он спада међу оне људе, код којих морал одлучује? — то ли већ добро знадемо!

Правдољуб.

Изјаве српских општина.

Досад су ове општине закључиле претставком на саборски одбор тражити што скорији народно-црквени сабор због промене у српској хијерархији:

Нови Сад, Чуруг, Вел. Кикинда, Рума, Башахид, Итебеј, Баја, Сента, Сентомаш, Суботица, Моле, Вел. Бечкерек, Карловац, Петрово Село, Митровица, Пакрац, Госпођинци, Турија, ђала, Шид, Адоњ, Сомбор, Фаркаждин, Ст. Бечеј, Меленци, Вршац, Ада, Брђани, Јабука, Чаково, Сенђурађ, Ириг, Дивош, Жабаљ, Черевић, Беочин, Паланка, Перлез, Чалма, Панчево, Врховине, Вел. Поганац, Борово, Варјаш, Вуковар, Бела Црква, Тамишвар, Негославци, Каменица, Јазак, Кореница, Кукурузари, Тиса-Хиђош, Долово, Јасеновац, Дуњак, Вељун, Плашки, Кетфељ, Костајница, Сењ, Садиловац, Горњи будачки Скрад, Доњи будачки Скрад, Вељун (по други пут), Цвијановић-брдо, Коларић, Мајиш, Белоцрквански протопопијат, Горњи Грачац, Доњи Грачац, Госпић, Дивосело, Могурић, Вребац, Радуч.

НОВИЈЕ.

— Њег. Величанство цар-краљ, по што је у Печују учествовао на маневрима угарске домобранске војске, вратио се отуд 13. септ. у Беч.

— Сабор Троједне Краљевине одложио се од 11. до 29. септембра.

— 13. септ. отворена је последња сесија садашњег угарског сабора.

— У Београду се, као што „П. Л". отуд јављају, боје, да садашњи распис стечаја за грађење српских жељезница не ће имати повољна ресултата, јер оно мало стеченика, што се до сад пријавише, немају толико главнице, да могу зајамчити грађење.

— У Ливадији је сад усредсређена сва дипломатска радња Русије. Тамо је, као што лондонском „Глобу" јављају, позван и ђен. Кризановски, коме ће се, као што се говори, поверити заповедништво над војском, што је послана у експедицију против Ахал-Тека, јер Скобељеву је намењена важнија служба. Он је на име одређен за заповедника руске балканске војске, ако због кризе у Турској узмора Русија на ново слати војску на балканско полуострво.

— „Пол. Кор". јављају, да у Румунији предстоји промена министарства. Мисли се, да ће у ново министарство ући Епуреапо, Дмитар Ђика, а можда и Боереско. То би значило наговештање аустријско-немачком савезу.

— Бартелеми Сентилер посетио је 11. септ. Гамбету. Гамбета је министру спољашњих обећао сваку могућу помоћ. Сентилер се вратио врло задовољан од Гамбете и одмах разаслао своју окружницу мирољубивости француске политике.

— 26. августа опалио један војник више метака из револвера на мисирског кедива, но без успеха. Атентатор је одмах ухваћен и затворен.

— Од познатог немачког дела дра Емила Голуба **„Седам година у Јужној Африци"**, изашле су свеске 21., 22. и 23. стр. 115—208.

Разне белешке.

(Кнез Милан с породицом) стигао је 10 септембра у 4 сахата по подне у Београд, лађом од Бавјаша.

(Најстарије штампане новине.) Енглески историк Челмерс држи, да су најстарије новине на сваки начин „Gazetta di Venezia", које су постале — као што он тврди — године 1536, кад је оно силни султан Солиман Венецију заратио, у ком је рату изгубила Венеција своје источне земље. Цела се Италија у оно време јако интересовала за ратне догађаје, јер је о исхода тога рата много зависило, нарочито што се тиче трговачке радње. Приватна писма нису била довољна, да ратне вести брзо шире по народу, с тога су прибирана и као летећи листови штампана, те продавана по једну „гавету" комада; „гавета" је један мали млетачки новац. Отуд се новине и прозваше „Гавета", те их сада тако зову сви романски народи, а и Енглези и Руси.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Сад је баш изишла из штампе

ЧИТАНКА

ЗА ДРУГИ РАЗРЕД СРП. НАРОДНЕ ШКОЛЕ

одобрена

од црквено-народног школског савета.

Цена 24 новч.

Наручбине ваља упућивати накладној штампарији А. Пајевића у Нови Сад.

Накладом подписане књижаре изашла је нова књига:

КИН-ФО

ЊЕГОВО СТРАДАЊЕ И ЛУТАЊЕ ПО КИНИ

Приповетка Жила Верна

С ПЕТ СЛИКА И ЈЕДНОМ МАПОМ

Превод с француског. На 12-ни, стр. 179. — **Цена 60 новчића.**

По својој занимљивости није ова приповетка ни мало заостала иза већ познатих радо чувеног француског писца. У овој приповетци одводи читаоца Жил Верн у средину Кине, на многољудније царевине на свету, која броји преко 400 милијуна становника и која је због сво оригиналности ушла већ у пословицу код западних народа. Уз своје јунаке, Кин-Фоа и Ванг проводи читаоца писац кроз велики део те големе државе на истоку, и нигде не пропушта а му не покаже: тамошње обичаје и живот народни, поред вештог описа сваког места и свак предела. Поред све пажње коју је писац поклонио занимљивости своје приче, није ни то проп стио, да свуда вешто уплете и живахан хумор.

Наручбине из Аустро-Угарске имају се слати књижарама гг. браће Јовановића у Панчев Браће М. Поповића, и Луке Јоцића и друга у Новом Саду и Миливоја Каракашевића у Сомбор

Растуривачи добијају на 8 примерака 1 бесплатно.

Београд, августа 1880.

Књижара Вел. Валожића.

ЈАВНА РЕЧ

уредништву „Фрушке горе" и „Зоље"

у Митровици.

Част, достојанство и понос мој не допушта ми, на погрде и увреде у вашим листовима на моју особу нанешене обвирати се, а још мање на такове просте бљувотине можда и одговарати. Оволико једанпут за свагда.

У Митровици 12. септембра 1880.

Ђ. Милекић.

Курс бечке берзе 15. (27.) септ.

5% металица	71.50
5% народног заима	72.50
Аустријска златна рента	87.25
Угарска златна рента	107.90
Државни зајам од 1860.	131.50
Акције банчине	820.—
Кредитне акције	283.—
Лондон	118.20
Угарске разтеретнице	95.—
Сребро	—.—
Ц. кр. дукати	5.64
Наполеондори	9.43
Немачке марке	58.25

Ред пловидбе

путничких пароброда од 21. априла почињући, до даље наредбе.

од **Новог Сада** у **ЗЕМУН**: сваки дан изузимајући уторник, у ½5 сата по подне.

од **Новог Сада** у **ТИТЕЛ** средом и недељом у ½5 сати по подне.

од **Новог Сада** у **ОРШАВУ-ГАЛАЦ и РУШЧУК-КОСТОЛИ**: понедељником, четвртком, и суботом у ½5 сати по подне.

од **Новог Сада** у **ПЕШТУ**: сваки дан изузимајући петак у ½11 сати пре подне.

Отправништво.

ОГЛАСИ.

СВОЈЕВОЉНА РАСПРОДАЈА.

Лончарско-мешовита трговина покојног **Косте Стаића** у Новом Саду код пауна у дунавској улици распродаје се 3—3

СТЕЧАЈ.

Од стране школског одбора у Ст. Паланц расписује се стечај за једну супленткињу — п моћницу — у II. III. и IV. разреду на овдашњо српској вероисповедној школи са платом од 25 фр. Ко ово место постићи жели имаде своје в љане сведочбе о свом оспособљењу и владању н потписани школски одбор од првог уврштен овог стечаја с молбеницом за три недеље по ст ром припослати.

У Ст. Паланци 2. септембра 1880.

Никола Стојаковић
председник.

К. Јанковић
перовођа. 2—2

СТЕЧАЈ.

Код православне српске св. спиридонске обштине у Пет њи упражњено је учитељско мјесто. Плата је годишња 400 а. вр. слободан стан с баштом. Осим учитељске дужности би обвезан изабрани учитељ у цркви појати и дјецу пјенију о чавати и код обштине перовођа бити, и у спроводе јњи. На даље сваким даном у цркви часове и вечерњу са свеш ником обављати.

Компетенти нека изволе најдаље до 3. октобра ове год п. н. своје молбенице са нуждним свједочбама овоме пр пом школском одбору поднети.

Из црквено школске одборске сједнице у Петрињи 3. с тембра 1880. 3—3

ОГЛАС.

Тражи се један **фактор** за једну оман штампарску почетну радњу у једној српск варошици у Угарској. Ко зна покрај српск и немачког језика бар по мало мађарски имаћ првенство. Тражбе са условима нека се до по следњег септембра о. г. упуте на **Н. Дим тријевића у Нови Сад.** 3—3

Стечај.

За српску учитељску школу у Горњем Карловц тражи се један, евентуално више заменика, да в место болесног професора једног предају недељ 5 сати географију и историју, 4 сата немачки језик 2 сата економију и 5 до 6 сати црквено и 3 сат хармонично појање. Плата годишња је овом заме нику 800 фор· а. вр. Ако не би могао један св ове предмете примити, поделиће се ова плата н њих више према броју примљених часова предавањ.

Компетенти нека се до 1. (13.) октобра о. г. с до бро инструјираним молбеницама пријаве председни штву српско-народног црквено-школског савета.

У Срем. Карловци 4. (16.) септембра 1880.

Председништво
срп. нар. црвв. школског савета.

3—3

Одговорни уредник др. Милан Ђорђевић.

Српска народна задружна штампарија.